

Liturgia online – <http://www.liturgia.hu>

Szerző Cervera, J. C.

Cím Clementissime Pater... - Jóságos Atyánk... A római kánon ünnepélyes gyermeki imádsága

Megjelenés Communio 1999/3, 3-15

Tárgyszavak Liturgikus teológia, Szentmise, Római kánon

Jesús CASTELLANO CERVERA

Clementissime Pater... - Jóságos Atyánk...
A római kánon ünnepélyes gyermeki imádsága

A kétezredik év nagy jubileumára készülve, ebben az Atyának szentelt évben az egész Egyház az isteni atyaság misztériumát tudatosítja magában, azt a gyermeki kapcsolatot Krisztusban és a Szentlélekben, amely által minden hívő az emberi, bibliai és keresztény imádságok legigazabb és leghitelesebb kifejezésével szólíthatja meg az Atyát, és ami mintegy a bizalom és a gyermeki szeretet csúcsaként jut kifejezésre, közösségben minden testvér Elsőszülöttjével. Az istenség és emberség között húzódó, Krisztus-uralta mély szakadékon keresztül szólítjuk meg az Atyát, aki a maga és a Fiú Lelkét adja nekünk, és a Szentlélek bennünk imádkozik. Valójában az a Lélek, aki a Szentháromságot az emberi természettel egyesíti minden egyes imádkozóban.

Az imádságnak ebből a szentháromságos nézőpontjából szeretnénk különösen is hangsúlyozni az eucharisztikus imádság szépségét, amely minden ima csúcsa, az Egyház gyermeki párbeszédének -amit az Atyával folytat- legmagasztosabb pillanata, az ég és föld tökéletes egyesülésének a helye.

Ez az imádság hibátlanul ábrázolja az ajándék és az erre adott válasz szentháromságos röppályáját: az Atyától, Krisztus által a Szentlélekben árad el az Egyház emberi természetén az élet közössége, míg a Szentlélekben Krisztus által száll az Atyához minden dicséret, minden könyörgés és minden felajánlás.

Az eucharisztikus imádságban az Egyház a legnagyobb kéréssel lép az Atya elé, amikor meg akarja kapni Krisztus nevében magának a Fiúnak az ajándékát és szentségi jelenlétét a megváltás misztériumában, az új és örök szövetség megújítását és a Szentlélek kiárasztását, aki őt egy testté teszi az egy Lélekben. Az Egyház az Atya felé tárja kezét Krisztussal, hogy dicsőítse őt, áldja szent nevét, a dicsőséges áldozattal együtt felajánlja saját életét, és hogy közbenjárjon az egész emberiség üdvösségéért.

Mindezt pedig megerősíti az imádkozó hit, amikor Istent Atyának vallja, akitől minden származik és akihez mindennek vissza kell térnie.

A keleti és nyugati egyházi hagyomány gazdag eucharisztikus imádságai közül most a római kánont választjuk szépségeért, valamint teológiai és nyelvi megformáltságának harmóniája miatt, nem utolsósorban pedig azzal a szándékkal, hogy azt újra felfedezzük, imádkozzuk és felajánljuk az Atyának a plebs Dei, azaz

Isten népe előtt, mint forrást és csúcst, mint ünneplést és az istengyermeki lelkeség iskoláját. Az Atya arcának fénye tör valójában elő a római liturgia eme ünnepélyes imádságában, és ez sugárzik szét a Szentlélek egyesítő erejében összegyűlt fiain, az eucharisztikus közösségen.

A római kánon a maga változatos prefációival már a IV. századtól kezdve a római rítus eucharisztikus imádsága volt.

Anélkül, hogy eredetének és fejlődésének szerteágazó problémáiba, valamint a mintegy tizenhét század folyamán keletkezett szövegi és rituális változásaiba belemélyednénk, meg kell említenünk néhány alapvető adatot, amelyekről azonos véleményen vannak a tudósok. Kezdjük lehetséges kiindulási pontjának rögzítésével és írásos emlékeinek időbeli behatárolásával¹.

Enrico Mazza szerint a római kánon szövegének és szerkezetének gyökerei - nem az egész szerkezete és nem minden szava - nagyon ősiek, olyannyira, hogy némely kifejezés más megelőző anaforákon keresztül egészen az apostolok hagyományára mehet vissza².

Általában Szent Ambrusnak a *De Sacramentis* című művét idézik (IV, IV, 14), mint olyan helyet, amely alátámasztja a mi kánonunkhoz hasonló imádság létezését a IV. századtól kezdődően. Ez ariánus töredék és mozarab szöveg, mely utóbbit magából a római kánonból lehet levezetni³. Bizonytalan azonban a szerző vagy szerzők kiléte! Minden valószínűség szerint egyszerűen csak redaktorokról van szó, akik különböző ősi forrásokat szerkesztettek egybe az idők folyamán, újszerűen eredeti és harmonikus formában. Mindent összevetve ez szerkezetében minden nagy anafora-hagyománytól különbözik, mégis fő vonalaiban hűséges marad a hagyományos eucharisztikus imádsághoz.

A római kánon legrégebbi és teljes példányai - amelyek máig fennmaradtak és újabban kiadásra is kerültek, - a VIII. századból valók és napjainkban alapos kutatás tárgyává lettek⁴. A kánon mindazonáltal már a koraközépkorban betoldásokon és változtatásokon ment keresztül mind szövegében, mind a gesztusok terén. Ezek között az utolsó előtti Szent József nevének a kánonba történő bevezetése volt 1962. november 13-án, melyet XXIII. János pápa rendelt el váratlanul, a II. Vatikáni Zsinat első ülészaka folyamán, az utolsó pedig a VI. Pál pápa zsinat utáni reformjának köszönhető módosítás.

Nem szándékunk behatolni a római kánon nyelvezetének és szerkezetének történetébe, ezért csak a századunk elejétől napjainkig megjelent tanulmányokra szorítkozunk⁵.

---

¹ A szöveghez, a forrásokhoz és a témáról szóló különféle cikkekhez lásd A. HÄNGGI – I. PAHL, *Prex eucharistica. Textus e variis liturgiis antiquioribus selecti*, Éditions Universitaires, Fribourg (Suisse) 1968, 424-438.

² Vö.: *L'anafora eucaristica. Studi sulle origini*, Edizione Liturgiche, Roma 1992, 261-307.

³ Vö. a latin szövegeket V. RAFFA, *Liturgia eucaristica. Mistagogia della messa: dalla storia e dalla teologia alla pastorale pratica*, Edizioni Liturgiche, Roma 1998. 548 skk.

⁴ V. RAFFA, *idézett mű*, 547. oldal; *Prex eucharistica*, 424 skk.

⁵ Még mindig figyelemre érdemes irodalomjegyzék: F. CABROL, *Canon romain*, in *Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de Liturgie*, Letouzey, Paris 1925, 1847-1905; frissebb bibliográfia E. MAZZA idézett művében, 261 skk. és V. RAFFA idézett művében, 545-546.

A kánonnak azt az Atyára vonatkozó imádságos távlatát szeretnénk felfedezni, amelyben a szent Egyház az előtt gyűlik össze, akit a kánon kezdetén, a változó prefáció után *jóságos Atyának* hív.

Atyához forduló imádság

A római kánon példaértékű az imádság szerkezetét illetően: folyamatosan az Atyához fordul. Tökéletesen teljesíti a liturgikus imádság szabályát: *Az oltárnál mondott imádságnak mindig az Atyához kell fordulnia...*⁶.

A kánon egymást követő variációi és a mai forma megszilárdulásáig hozzáadott részek semmit sem csorbítottak ezen a nemes vertikálitáson: „*a Patre ad Patrem*” „*az Atyától az Atyához*”, ami világosan kifejezésre jut az ajándékok leszálló, valamint a dicséret és könyörgés felszálló irányában.

Nyilvánvaló, hogy az Atyához forduló imádság közbenjárónk, Krisztus, a mi Urunk által szól, akár ha kifejezetten említi a Fiú közbenjárását, akár ha az Egyház említi a Fiút az Atyának, akár amint néhány középkori betoldásban találjuk, amikor a kánonban számos imádság *Per Christum*-mal végződik (Krisztus által).

Mindez a záródoxológia szentháromságos hangsúlyában csúcsonylik ki, amelyben különlegesen erős krisztológiát találunk és egy halvány célzást a Szentlélekre, aki az Egyház imádságainak ihletője és az egész római kánon sugalmazója, de aki rejtve marad egy erős „szóbeli kenózisban”.

A kánon alanyát egy bizalmas és gyermeki „mi” jelzi, mely mögött a celebráns vagy koncelebránsok állnak, akik szavaik segítségével hozzák létre az oltár előtt álló „plebs Dei”-ből a liturgikus közösség erős egységét.

A római kánon jellegzetessége - sok keleti eucharisztikus imádsággal közösen -, hogy az elejétől a végéig következetesen fenntart egy egyenes vonalat: a folyamatosan az Atya felé irányuló ünnepélyes eucharisztikus imádságot. Ez akkor is igaz, ha ma ezt a zsinat utáni reform következtében megtöri a *Mysterium fidei* felkiáltás és a híveknek Krisztushoz szóló válasza.

Ez a következetes egyenesvonalúság hatja át a *narratio institutionis* - vagy *A Római Misekönyv általános rendelkezései* 5/d pontjának szóhasználatával „az Eukarisztia szerzésének elbeszélése és a konszekráció” - központi pillanatát is, amely fenntartja az Úr gesztusainak és szavainak valóságos és hatékony felidézésénél az emelkedettséget, de mindezt kifejezetten az Atya felé forduló tekintettel és szavakkal teszi.

Ez tehát nem egyszerűen egy elbeszélés, és nem csak a konszekráció szavainak a kiejtése. Itt az Atya előtt hatékonyan emlékezünk Krisztussal és úgy, mint Ő, aki úgy ült meg az utolsó vacsorát, hogy szívét már szenvedésének beteljesítése felé fordította.

---

⁶ „*Et dum ad altare assistitur semper ad Patrem dirigatur oratio...*” idézi V. RAFFA fent említett művében, 254. oldal 211. jegyzet, amely a Hippói és a 397-es Karthagói Zsinatot idézi.

Ebben a pillanatban tehát a kánonnak nem egyszerűen elbeszélő szerkezete van, a megemlékező imádság töretlen hálaadás az Atyának, sőt, emelkedett teológiai stílusban imádkozza a pap az Atya színe előtt, a gyülekezet pedig segít neki fenntartani a prefáció elején kért magatartást: *Emeljük föl szívünket! Fölemeltük az Úrhoz!*

Ezt erősen hangsúlyozza a kenyér és a kehely konszekrációja, amely „te” megszólítással fordul az Atyához: Szemét az égre emelte, tehozzád, az Istenhez, mindenható Atyjához⁷. Abban a szövegben, amely a Szent Ambrus féle *De sacramentis*-ben maradt ránk, ezek a sorok még kifejezőbbek. Az alapítás elbeszélésében kétszer tér vissza - a kenyér és a kehely fölött mondott szavaknál - a *Pater sancte* kifejezés, erősebb fohászkodó hangsúllyal, mint ahogy azt ma a római kánonban találjuk⁸.

Ily módon az Eucharisztia ünneplésének tetőfokán, mint egy csúcson, amely felé a kánon minden bevezető formulája irányult és amiből a doxológiáig minden következő rész fakad, az Egyház a pap szavaival teljes egészében az Atyához fordul, valóságosan és hatékonyan emlékezik meg Krisztusról, amelyben összekapcsolódik a lakoma a dicsőséges kereszttel.

Az Atya jelzői

A római kánon néhány kifejezésének nyelvi elemzésével mutatunk most rá az Egyház eme nagy imádságának gazdag „teológiájára”, azaz „az Istenről az Istenhez intézett szóra”.

A kánon az egész gyülekezet tekintetét és imádságát az Atyához emeli és irányítja már a prefációt bevezető párbeszédben, amikor felhívja őket, hogy emeljék fel szívüket, erre pedig rituális megerősítés érkezik, boldog és kötelező: *Fölemeltük az Úrhoz*. Ezzel a gyülekezet Krisztus testtartásába helyezte magát, aki szemét a Mennyei Atyához emelve imádkozott (vö. Jn 17,1), amint azt a római kánon még egyszer hangsúlyozza az alapítás elbeszélésénél.

A magasan az Atyához emelt tekintet és a közvetlen imakapcsolat már a prefáció megfogalmazásában rögtön szembe tűnik: *Vere dignum et iustum est ... nos tibi semper et ubique gratias agere*. Gyermeki magatartás ez, amely az Atyát megszólító „te”-ben fejeződik ki. Boldog hirdetés szabad és önkéntes hálaadásba burkolva, amely a szívet hálára indítja, Isten létéért és mindazért, amit értünk tett.

Az ősi római prefációk szavai: *Domine, sancte Pater, omnipotens æterne Deus...* máris Isten ikonját festik elénk, mindenható és örök Úr, akit Jézus kifejezésével *szentséges Atyának* hívunk⁹. A római kánon tehát abba a magatartásba állítja az Egyházat,

---

⁷ „*Et elevatis oculis in cælum, ad te Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens benedixit ... item tibi gratias agens benedixit...*”.

⁸ „*Respexit ad cælum ad te, sancte pater, omnipotens æterne Deus...*”.

⁹ A szavak helyes központozásával kaphatjuk meg a helyes formulát és nem azt, amit sok régi Misekönyvben találunk: „*Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus...*”

amelyben Jézus mondta el főpapi imáját az utolsó vacsorán ahhoz fordulva, akit *szentséges Atyának* hívott (Jn 17,11).

Az *Atya* szó csak mértékletesen tér vissza a kánon némely részében, de mint az egész imádság értelmezési kulcsa és mintha az „Úr” kifejezés helyes magyarázata is ez lenne, amely gyakrabban bukkan fel, mintegy a prefáció kifejezéseinek folytonosságát hangsúlyozva: *Urunk, szentséges Atyánk, mindenható, örök Isten...*

Hatalmasan és ünnepélyesen tér vissza újból ez a fajta Atya kifejezés a kánon elején: *Te igitur, clementissime Pater...* Az alapítás elbeszélésében alázatosan marad jelen, amint már említettük, hogy azután tündököelve jelenjék meg újból a záródoxológiában: *A tiéd, mindenható Atyaisten...*

Nem szabad lekicsinyelni a jelentőségét annak, hogy Istent Atyának szólítjuk, mintha ez egyszerűen csak egy hitvallás lenne - Isten a Szentháromság Atyja - vagy mintha csak Istennek a Fiúval szembeni atyaságára vonatkoznék. Az Atya megszólítást a hozzá intézett imádságban egy sor melléknév, ige és vonatkozó szó támasztja alá, melyek az imádkozók bizalmáról árulkodnak, következésképpen pedig az egész kánon gyermeki jellegéről.

Az Atyaisten nevéhez kapcsolódó melléknevek közül ki kell emelnünk a római liturgia nemes és komoly nyelvezetében a *szentet*, amely a prefációban jelenik meg és segít megmagyarázni a *Sanctus* fohászkodását is, mely az Atyához fordul, akinek szentségét az Ószövetség szeráfénekének szavaival fejezi ki: Szent vagy, szent vagy, szent vagy (Iz 6,2-3), valamint a felkiáltással: áldott, aki jön az Úr nevében (Mt 21,9).

Hasonlóképpen megkapó a *clementissime Pater* kifejezés. A *kegyes, jóságos* melléknév felsőfokát áthatja az ószövetségi istennevek nyelvezete, amely tehát valamelyest a római liturgikus szövegekben is jelen van¹⁰. A *clementissime* kifejezés rokon értelmű a jósággal és az irgalmassággal, de felsőfokban.

Figyelemre méltó az első élőkről szóló megemlékezés utolsó kifejezése is, amikor az Atyát így szólítják és dicsőítik: *élő és igaz Isten*.

Három alkalommal tér vissza a *mindenható Isten* kifejezés: az alapítás elbeszélésénél, a *Supplices*-ben és a záródoxológiában. Az Atyaisten királyságának nemes elismerése az *offerimus præclaræ maiestati tuæ* kifejezés (felajánljuk magasztos Fölségednek), ami még egyszer visszatér: *isteni Fölséged színe elé...*¹¹.

Nem hiányzik az Atya *irgalmas tekintetének* említése sem, amely kifejezi az Egyháznak az isteni irgalom sokaságába vetett reményét: *Nobis quoque peccatoribus de multitudine miserationum tuarum sperantibus*. Így a kánon három szálát egyesít: a bűntudatot, a remény ébredését és az irgalmasság ajándékát.

Minden az Atyáé és minden tőle származik

¹⁰ A. BLAISE, *Le vocabulaire latin des principaux thèmes liturgiques*, Turnhout, Brepols, 1966, pp. 148 et 176.

¹¹ „In conspectu divinæ maiestatis tuæ...”

Ilyen módon a római kánon nemes komolysága ellenére egy cseppet sem fennkölt, hanem gyermeki, bizalmas „te”-vel fordul az Atyaistenhez, aki lépésről lépésre minden ajándékát átadja.

Valójában minden az Atyáé, ebbe az Istenhez tartozó másodíkj személyű birtokos esetbe minden ajándék beletartozik: Jézus Krisztus, az Atya szeretett Fia, a katolikus Egyház, Isten szolgálói, akik az oltár körül állnak vagy akik a béke álmát alusszák, a szentek, akiknek a közbenjárását kérjük, az Isten családját alkotó gyülekezet, az Ószövetség igazai, mint Ábel, az igaz szolga és Melkizedek, a főpap (*pueri tui*), az Angyal, aki a felajánlást az égi oltárra viszi és maga az égi oltár is. Vannak még más fontos kifejezések is, amelyek segítenek felfedezni a római kánonban az Atya ikonját. Azokról a szavakról van szó, amelyekben az Atyaisten szeretete nyilatkozik meg az Egyházban, amely magát merészen úgy jeleníti meg, mint szolgák közösségét (*famuli et famulae, servi tui, servitutis nostrae*), de az Írás nemes istenszolgálatának értelmében, amelyre tiszta jóakarattal és teljes tisztelettel vagyunk meghívva.

Az Atya Egyháza (mindig mint őhozá tartozó szerepel a kánonban) úgy jelenik meg, mint *szent és katolikus, mint családod (cunctae familiae tuae - háza egész népe a Miskönyv fordításában), szent néped (plebs tua sancta), választottaid nyája (in electorum tuorum grege - választottaid köre a Miskönyv fordításában).*

Az Egyház jelképeinek gazdagságában vonul fel: a megkereszteltek egyetemes gyülekezete, az Úr szolgálóinak közössége, Isten fiaiból alkotott család, Isten szent és papi népe, a Mennysországba meghívott nyája...

Az Atyához intézet bizalmas imádság a hit és a szeretet megvallása, valamint kérés, hogy jóindulattal fogadjon el minket (*placatus accipias*), hogy derűsen és jóságosan tekintsen ránk és felajánlásunkra (*proprio ac sereno vultu respicere digneris*), hogy megítélésünkör ne érdemeink bírāja, hanem a megbocsátás osztója legyen (*non aestimator meriti, sed veniae ... largitor*).

A mennyei Atya ajándékai

A kánont dicsőítés, áldás és hálaadás hatja át, ugyanakkor forrón és bizalommal kéri az Atyától a kiváltképpen ajándékot, valamint általában az ajándékokat. Az Eucharisztia ajándéka és az üdvösség ajándéka kapcsolódik a *sacramentum*-hoz, Krisztus testéhez és véréhez. A *res sacramenti* az isteni élet közössége, amely magával hozza egészen az Egyház konkrét emberi és szociális szükségleteinek a megvalósulását is.

Némely kérés megelőzi a konszekrációt, mások pedig követik azt. Minden ajándék forrása az Atya, a legfőbb ajándék pedig maga Krisztus.

A kánon szerkezetét követve ezeket kérjük a jóságos Atyától: árássa áldását az eucharisztikus adományokra, adjon békét az egész Egyháznak, amely az egész földkerekségen jelen van, őrizze meg, tegye egygyé és helyesen kormányozottá; váltsa meg és üdvözítse mindazokat, akik az eucharisztikus áldozat felajánlásában egyesülnek; adja meg oltalmának ajándékát Szűz Mária és minden szent közösségében és közbenjárására.

Földi és égi jókat kérünk az Atyától: békét életünk napjaira, szabadulást az örök kárhozattól és a kegyet, hogy az utolsó ítéleten az Atya választottainak nyájához számíttassunk.

Am minden a legnagyobb ajándék kérésében és befogadásában összpontosul, amely minden ajándék foglalatosa: a szeretett Fiúnak, Jézus Krisztusnak teste és vére. Valójában a konzekráció után, amikor Krisztus testében és vérében jelen van az oltáron, az Egyház ünnepi hálaadással örvendezik az Atya előtt, megemlékezve Krisztus húsvéti misztériumáról, amelyben az Atya is főszereplő volt a Fiú és a Szentlélek mellett, valamint az áldott szenvedésről, a halálból való feltámadásról, a dicsőséges mennybemenetelről...

Miközben az Egyház az oltáron fekvő kenyeret és bort szemléli, amelyeket már megérintett a magasságból érkező átváltoztató erő, mélyen hálát adva tudatában van annak, hogy immár azt tartja a kezei között, ami végérvényesen az Atya ajándéka azok közül az ajándékok közül, amiket nekünk adott („*de tuis donis ac datis*”). Olyan mondat ez, amelynek megvannak a párhuzamos helyei Aranyházú Szent János és Nagy Szent Bazil liturgiájában is: „Tiedet a tiedből, néked ajánljuk föl!”

Ez tehát nem a mi művünk, hanem az Atyaistentől jövő ajándék: az örök élet szent kenyere és az örök üdvösség kelyhe. Csak azért bátorzkodhatunk kézbe venni és felajánlasként az Atyához emelni, mert Ő adta azt a kezünkbe. Nem akarunk — amint Luther gondolta rólunk — Isten nekünk adott ajándékából számára készített ajándékot csinálni, hanem sokkal inkább mérhetetlenül nagy hálaadással elfogadni az Atya kezéből azt, amit nekünk adott (a föld termését) és amit most visszaad nekünk az Úr testévé és vérévé átváltoztatva. Nem tudjuk immár felajánlani Krisztust anélkül, hogy magunkat fel ne ajánlanánk Vele.

Az Atya ajándéka Krisztus, aki az Eucharishtiában tiszta, szent és szeplőtelen áldozat, felajánlva az Atyának és nekünk, hogy a szentáldozásban az élet kenyere és az üdvösség kelyhe legyen számunkra.

Mindezek tudatában az Egyház azt kéri az Atyától, hogy fogadja el ezt a szent és szeplőtelen áldozati adományt, az ősi áldozatok szívesen látott emléke nyomán, amelyeket az üdvösségtörténet első lapjain olvasunk: Ábelét, Ábrahámét és Melkizedekét. Ez a tudatosság fejeződik ki a tiszta eucharisztikus teológiában: a szívesen fogadott felajánlás és az eucharisztikus közösség gyümölcseként az Egyház azt kéri még az Atyától a Fia szentséges testéből és véréből táplálkozók számára, hogy adja meg nekik az égi áldás és kegyelem teljességét. Ezek a kifejezések pedig egy helyes liturgikus teológiában a Szentlélekben való életközösség teljességét jelölik.

Az áldás teljessége és az élet eszkatológikus kegyelmének kérése után a római kánon egy kicsit későbbi szöveggel a halottakért imádkozik. Azokért, akik a hit jelével alusszák a béke álmát, különösen pedig azokért, akik Krisztusban hunytak el, hogy adja meg nekik az örök élet ajándékát a vigasztalás, a fény és a béke országában.

Végül pedig eszkatológikus távlatból, amely sajátja az Eucharishtiának és más-más hangszínnel, de minden kánonban kifejeződik, az örök élet ajándékát kérjük az Atyától, a szentekkel egységben és társaságukban, a végső és örök boldogságban.

A nagy záródoxológia

A római kánon egy ünnepélyes doxológiával zárul. Az ókorban ez néhány dolog megáldását is tartalmazta: a krizmáét Nagycsütörtökön, a mézét és tejét Pünkösdkor, a tojásét szent Sixtus ünnepén¹². A római kánon nagy doxológiája, amely J. Pinell szerint a legünnepélyesebb minden anafora között¹³, az Atya különleges arcát mutatja meg. Ez a teremtő Atya látványa. Más eucharisztikus imádságoknál, különösen pedig a keletiekénél, ahol egy rögzített prefáció van, a prefáció vagy a *Szent vagy* utáni rész áldó dicsérete megemlékezik a teremtésről, amelyen felragyog az Atya szeretete és bölcsessége. A római kánon ezt a teológiai részt, az égi Atyának ezt a szemlélését befejezésül egy utalással foglalja egybe, amely Krisztus leszálló irányú közvetítéséről szól, akin keresztül az Atya minden tette érkezik. Egy egész sor ige beszél arról, hogy Isten ezeket a dolgokat jónak teremti, megszenteli, élteni, megáldja és nekünk adja (*Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas, santificas, vivificas, benedicens et prestas nobis*).

Isten az, aki az Eucharisziával és az áldással betölti a világmindenséget, ő az, aki az időben folyamatossá teszi a teremtést kifogyhatatlan gondviselésével, az ő jósága, az ő szentségének kiáradása teszi jóvá a dolgokat. Az élet Atyja az, aki megőriz és megáld, minden dologból ajándékot formálva számunkra.

Ez az utolsó hálás megemlékezés Isten hűségéről, aki minden ajándék forrása, összefoglalásra ösztönöz, amely az egész eucharisztikus imádság hálaadását egyesíti. Ez a doxológia pedig élesen szentháromságos jellegű.

Krisztus közvetítését hangsúlyozottan sugalmazza (*Per ipsum, cum ipso et in ipso*), a Szentlélekre is utal, amely leleplezi annak titkos jelenlétét az egész kánonon keresztül, mint a Szentháromság és a gyülekezet egységének köteléke (*in unitate Spiritus Sancti*). Végül egy utolsó, Atyára vetett pillantásban csúcsoódik ki az egész, amely változatlanul megőrzi kapcsolatát Vele (*tibi Deo Patri omnipotenti*), hogy örömben és gyermeki érdeklődésben fejezze ki a tiszteletet és a dicsőséget mindörökké.

Befejezés

Amennyire ebben a rövid teológiai, liturgikus és lelkesítő magyarázatban megállapíthattuk, a római kánonban világosan és nemesen jelen van a mennyei Atya teológiája, és a hozzá intézett imádság misztagógiája. Őt valljuk minden áldás forrásának, amely az Eucharisziában éri el csúcst, hozzá intézzük dicsőítésünket, őtől kérünk minden égi és földi jót magunknak és Egyházának. Ez az imádság valamiképpen újjáalkot bennünket, mint gyermekeit, és hozzásegít ahhoz, hogy az Atya körül összegyűlt Egyházat az ő családjának és népének tapasztalhassuk meg.

---

¹² *Prex eucharistia*, p. 437.

¹³ «La grande conclusion du canon romain», in *La Maison Dieu* 88 (1966), 96-115.

A szent és jóságos Atya nemeslelkűségét Krisztusban kapjuk ajándékba, ami a gyermekek és testvérek Egyházában tükröződik vissza, Isten papi népében, a Szentlélek egységének boldog megtapasztalásában, a Szentháromság örök szeretetében, amely az Atyával és a Fiúval való közösség köteléke, ami az egész Egyházat közösséggé alakítja a Szentháromság képmására. Ez a Szentlélek az, aki csendes és meg nem nevezett szerzője imádságunknak, aki egyesül lelkünkkel, lehetővé teszi, hogy ünnepelhessük az Atyát, az Abbát, mint az Eucharisztia főszereplőjét, aki nekünk adja Krisztust és elfogadja felajánlásunkat, amelyet ő maga tett a kezünkbe.

Fordította: Füzes Ádám

Életrajzi adatok

Jesús Castellano Cervera kármelita szerzetes, Rómában a Teresianum Pápai Teológiai Fakultás dékánja, a szakramentális teológia és a liturgikus lelkiség professzora.